

ВІДГУК

на автореферат дисертації

Зверєва Євгена Олександровича

на тему:

**«Тлумачення міжнародних договорів національними судами: європейський
досвід та українська практика»,**

подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук

за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права;

історія політичних і правових учень

В представленому дисертаційному дослідженні наголошено, що міжнародні договори встановлюють основи світового правопорядку і, поряд з іншими джерелами міжнародного права, складають його нормативну систему. Про важливу роль тлумачень міжнародних договорів говорить широка практика застосування судового прецеденту міжнародними судовими органами, які часто звертаються до своїх попередніх рішень, а також рішень інших міжнародних судових органів при розгляді справ. Більше того, міжнародні договори за своєю природою передбачають свій постійний розвиток, так зване «живе тіло» договору. Під ним мають на увазі факт існування тексту договору та його тлумачень, здійснених відповідним уповноваженим міжнародним судовим органом, які становлять одне ціле, і не можуть існувати одне без одного. Отже, обрана проблематика свідчить про актуальність обраного дослідження.

Водночас, тлумачення міжнародних договорів актуальне не лише для міжнародного права, а і для національного права кожної держави. Адже міжнародні договори в переважній більшості держав (за винятком держав-представників англо-саксонської правової сім'ї) визначаються частиною

національного права відповідного до міжнародних зобов'язань країн-учасниць. Автор вважає, що важко вказати у системі якого права – міжнародного чи національного значущість тлумачень міжнародних договорів більша, а, отже, вірним буде зазначити, що значення їх тлумачення є різним для цих систем внаслідок об'єктивних факторів.

Слід підкреслити, що теоретичною основою цієї роботи є праці відомих вітчизняних та зарубіжних філософів та юристів, зокрема, фахівців з теорії права, конституційного права, міжнародного публічного права.

В роботі грамотно сформульовані задачі дослідження, визначені об'єкт – юридичне тлумачення як комплексний процес розумової діяльності його суб'єктів та предмет дослідження – тлумачення міжнародних договорів національними судами та його особливості у національній правовій системі.

Серед методів дослідження виокремлено: загально-філософські, загально-наукові, а також спеціально-наукові методи.

В результаті проведення дослідження для вітчизняної юридичної науки отримано такі нові результати, що відображають особистий внесок автора: вперше запропоновано новий підхід до з'ясування місця міжнародних договорів у національній правовій системі України шляхом пропозиції базувати відповідні висновки передусім на нормах статті 8 Конституції України, а також на природі міжнародного договору; визначено відмінності тлумачення міжнародних договорів від тлумачення актів національного законодавства, з поєднанням врахування їх міжнародно-правової природи та набутих рис актів національного законодавства, які залежать від місця міжнародних договорів у національній правовій системі тощо.

Проте, як і будь-яке пошукове, творче, самостійне дослідження дане потребує деяких уточнень та рекомендацій. Зокрема:

Значно підсилило б в цілому позитивне враження від дисертаційного дослідження, розгляд дисертантом питання, присвяченого взаємозв'язку різних видів тлумачення міжнародних договорів за їх суб'єктами, зокрема, взаємозв'язку тлумачення міжнародних договорів, яке дається

національними судами та вітчизняними вченими-юристами. Як вбачається зі змісту автореферату, дисертант залишив поза увагою розгляд даного питання, назвавши лише види суб'єктів тлумачення міжнародних договорів (с. 9, 12).

В цілому виказані зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку, а здобувач - Зверев Євген Олександрович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень.

завідувач відділу теорії держави і права
Інституту держави і права
ім. В.М. Корецького НАН України,
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України,
академік НАПрН України

Н. М. Оніщенко

